

Corinna Jerkin

Rijeka

corinna.jerkin@yahoo.com

Suvremena hrvatska urbana djevojačka proza

Izvorni znanstveni rad / original research paper

UDK: 821.163.42.09-93-3, primljeno / received 28. 10. 2011.

L
libri
&
liberi

U radu se analiziraju četiri djela hrvatske književnosti za mladež (Jesam li se zaljubila? i Što mi se to događa? Sanje Pilić, Čuj, Pigi, zaljubila sam se Branke Kalauz i Dnevnik prve ljubavi Silvije Šesto Stipaničić i Ratka Bjelčića). Romani se čitaju kao ženski žanrovi u kontekstu djevojačke kulture. Pokazuje se da u hrvatskoj književnosti za mladež postoje djela istovrsna onima za odrasle koji se ubrajaju u suvremenu hrvatsku urbanu žensku prozu, tj. svojevrsni domaći chick lit. Neizostavna je sastavnica svih djevojačkih i ženskih djela romantična radnja, stoga se najveća pažnja posvećuje upravo ljubavnoj tematici. Analizom spomenutih naslova s težištem na tom tematskom elementu dolazi se do zaključka o postojanju suvremene hrvatske urbane djevojačke proze namijenjene djevojčicama i djevojkama osnovnoškolske dobi. Drugim riječima, rad propituje mogućnosti chick lita u hrvatskoj književnosti za (djecu i) mladež te opisuje njegovo ostvarivanje praćeno potrebnim prilagodbama i preobrazbama.

Ključne riječi: chick lit (jr.), književnost za mladež, ljubavna tematika, suvremena hrvatska proza, djevojačka proza, ženski žanrovi

Chick lit književnost i ženski žanrovi zauzimaju svoje mjesto u hrvatskoj akademskoj sferi.¹ Iako su prema definiciji djela namijenjena djevojkama također ženski žanrovi,² književnoznanstvena proučavanja u nas većim dijelom usmjerena su na književnost za odrasle. U hrvatskoj prijevodnoj književnosti za mladež mogli bismo pronaći lik usporediv s odraslom ‘šoppingholičarkom’, ali teško je ustvrditi tko je izvorna domaća ‘tračerica’.

¹ V. rad Andree Zlatar (2006). Rad je dostupan i na mrežnim stranicama Zagrebačke slavističke škole: <<http://www.hrvatskiplus.org/>>. Odsjek za komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu nudi studenti(ca)ma izborni kolegij *Ženski žanrovi* koji predaje Maša Grdešić, autorica više članaka koji se dotiču spomenute problematike.

² U ženske žanrove ubrajaju se ljubavni romani, ženski i djevojački časopisi, moda, pletenje, šivanje i drugi aspekti tradicionalne ženske i djevojačke kulture i medija (Charlotte Brunson, prema Grdešić 2006: 32).

Postoji li uopće suvremena hrvatska urbana djevojačka proza? U stranoj literaturi nazivom *chick lit jr.* označava se *chick lit* književnost za mlade (Webb Johnson 2006: 141). Andrea Zlatar hrvatsku prozu u kojoj prepoznaje tendencije *chick lita* naziva suvremenom urbanom ženskom (usp. 2006: 185). U hrvatskoj književnosti za mladež postoje djela istovrsna urbanoj ženskoj prozi, stoga bi ih se moglo objediniti predloženim nazivom. Ključna riječ u tome višechlanom nazivu, razlikovna u odnosu na naziv A. Zlatar, jest *djevojačka*. Ona nas upućuje na pripadnost određenoga tipa proze književnosti za mladež i ženskoj književnosti. Ako bismo morali priznati primat jedne od dviju sastavnica, prevagnula bi književnost za mladež jer je ona u odnosu na književnost za odrasle malobrojnija, stoga si ne može dopustiti uskospecijalizirane žanrove, nego tematski, kompozicijski, stilistički mora biti široka (Webb Johnson 2006: 153). Urbana djevojačka proza, kao dio omladinske književnosti, prihvaća i problematizira topose romana za mladež: „odrastanje, identitet, seksualnost i materijalnu kulturu“ (141), ali služeći se strategijama *chick lit* književnosti (146), što po definiciji i jest.

Književnost za mladež i *chick lit* imaju više dodirnih točaka no što bi se na prvi pogled moglo činiti. Dijele, primjerice, zanimanje za stvarnost. „Literatura za mlade odrasle pretežito je zaokupljena stvarnim životom, društvenim aktualnostima i obično preispituje probleme koji su u žizi zanimanja tinejdžera“ (Težak 2008: 250) pa joj se pripisuje atribut ‘narcisoidna’ zbog pretpostavke da bi tinejdžeri trebali čitati o problemima koji ih zaokupljaju, o stvarima koje čine ili bi rado činili da mogu (Eccleshare 2005: 383). Istraživanjima je potvrđena pretpostavka da se priče koje se donose u djelima „moraju osobno ticati“ mladih čitatelja (Maljković 2008: 335). *Chick lit*, za odrasle i mlade, odražava stvarnost ili, bolje rečeno, djelić svakodnevice, prikazuje uobičajen život mlade žene bez namjere da potiče promjenu života (Anjula Razdan prema Webb Johnson 2006: 142). *Chick lit* kao odvjetak stvarnosne proze³ (Zlatar 2006: 187) „osnažuje procese samospoznavanja i samopotvrđivanja u čitateljica“ (186). Čitateljice, odrasle i adolescentice, u *chick lit* djelima prepoznaju sebe u tipičnim svakodnevnim

³ U suvremenoj književnosti prisutan je i „zaokret prema stvarnosnoj problematici“ (Nemec 2002: 36). Često se govori o tzv. stvarnosnoj prozi, no taj fenomen bit će potrebno sustavnije obraditi u literaturi i riješiti terminološko pitanje u vezi s njim. Krešimir Bagić u radu o kratkoj priči devedesetih navodi da su nazivi koji su se dotada rabili (između ostaloga i *stvarnosna proza*) semantički uži i stoga neprikladni (2002: 55) pa tvori novi naziv *kritički mimetizam* (45). Urbana ženska proza smješta se u stvarnosnu prozu, ali nije posve jasno što to implicira, osim da se radi o realističnoj književnosti.

situacijama. Tu je osobitost moguće promatrati kao identifikaciju⁴ s junakinjama (183). Češće se ona događa kroz emocionalni realizam koji podrazumijeva jednake osjećaje junakinje i čitateljice unatoč različitim pričama, ali postoji i tzv. empirijski realizam koji se ostvaruje kad su junakinjina i čitateljičina priča u dovoljnoj mjeri slične, kad se u djelu opisuje događaj sličan onome koji je iskusila čitateljica (Grdešić 2003: 183-184).

Iako mogu uvidjeti poistovjećivanje (pa i na temelju istraživanjima potvrđenih pretpostavki o dječjemu i mladenačkome čitanju) i sklona sam priznati njegovu važnost, valja imati na umu da „čitateljeva reakcija u pravilu nadilazi identifikaciju s bilo kojim pojedinim likom i složenija je od identifikacije same, zato što čitatelj osjeća nešto i prema likovima, a ne osjeća samo s njima, pri čemu u pravilu zna više od većine fiktivnih likova“⁵ (Grosman 2010: 52). Tu tezu potvrđuje opažanje da posebice mlade adolescente, ali i „odrasle čitatelje tješi i/ili zabavlja čitanje o drugima koji prave jednake pogreške“ (Webb Johnson 2006: 143). Čitatelji su dakle svjesni sebe i likova kao odvojenih entiteta, ne umišljaju da su netko drugi. Ne bi bilo pretjerano ustvrditi da se bit čitanja tinejdžera sastoji u interpretaciji vlastite (iskustvene ili emocionalne) situacije na temelju fiktivne, odnosno u usporedbi s njom: „mladi čitatelj u čitanju traži potvrdu smisla ili (uzdignuto) tumačenje vlastitoga iskustva i potporu vlastitih predodžbi i identiteta“ (Grosman 2010: 47).

Čitateljeva identifikacija s književnim likom, prema nekim autorima, može ugroziti estetsku vrijednost djela. Ako čitateljice suvremene urbane ženske i djevojačke proze u takvim djelima traže samo predodžbe s kojima se mogu identificirati, „estetska vrijednost djela svodi se na emocionalnu uporabnu vrijednost; književnost služi kao sredstvo za simulaciju sentimentalnih i erotskih fantazija“ (Felski 1995: 83). Poistovjećivanje s junakinjama djevojačke proze,

⁴ Prema *Rječniku psihoanalize* identifikacija je rezultat procesa identificiranja (Laplanche i Pontalis 1992: 116). Identificiranje se određuje kao „psihološki proces kojim se subjekt poistovjećuje s nekim vidom, osobinom ili pridjevkom drugoga i potpuno se ili djelomično preobražuje po uzoru na nj. Postupnim identificiranjem zasniva se i izlučuje ličnost“ (113). Za potrebe ovoga rada dovoljno je ustvrditi postojanje procesa identificiranja čitateljica s književnim junakinjama. Identitet čitateljice nije u središtu razmatranja, ali u uskoj je vezi s tematikom rada. Više o kreaciji ženskoga identiteta pomoću ženskih žanrova, na primjeru časopisa *Teen*, može se pronaći u članku oštre kritičarke Mime Simić (2004).

⁵ Ne bih se odrekla pojma poistovjećivanja ili identifikacije zbog potonje opaske, ne smatram ga neprikladnim poput Hardinga (prema Grosman 2010: 50-51), nego mislim da se čitateljice na kognitivnoj razini mogu poistovjetiti s junakinjom, a opaska se odnosi na metakognitivnu razinu. Čitateljice mogu na metakognitivnoj razini biti svjesne određenih mana junakinje i nedosljednosti njezinih postupaka i misli, ali unatoč tome prisvajaju ciljeve protagonistice. Odvajanje dviju razina podržavaju i situacije iz stvarnoga života, primjerice u domeni romantičnih odnosa kad žudimo za nekom osobom i činimo sve da budemo s njom iako samorefleksijom dolazimo do spoznaje da bismo trebali postupati suprotno. Ovo zapažanje valja uzeti uvjetno, kao smjer mišljenja za moguću hipotezu koja bi se mogla provjeriti interdisciplinarnim književno-kognitivnopsihologijskim istraživanjem.

unošenje vlastitoga iskustva i osjećajno sudjelovanje tijekom čitanja nisu, dakle, loši *per se*, ali ugrožavaju čitateljsku i estetsku kompetenciju djevojaka čije se čitanje iscrpljuje u tome aspektu.

Neke značajke *chick lit* književnosti mijenjaju se ulaskom u područje književnosti za mladež. Glavni lik potrebno je prilagoditi mlađoj čitateljskoj publici, smjestiti ga u odgovarajući kontekst, 'preseliti' ga iz poslovnoga svijeta u školsko okružje. Kako se u skladu s rečenim mijenjaju osnovni produkcijsko-recepcijski uvjeti suvremene urbane ženske fikcije? Na tematskome planu „mlada urbana žena u potrazi za poslom i ljubavi“ (Zlatar 2006: 189) preobrazit će se u djevojku u potrazi za ljubavlju i drugim što žele mladi.

Identifikacijski trokut književnosti za odrasle „(autorica – junakinja – čitateljica)“ (Zlatar 2006: 189) usložnjava se prijelazom u književnost za mladež. Autorica zbog svoje dobi nije ravnopravna ostalim članovima trokuta, međutim to nije razlog za njegovo odbacivanje. Autorica je bila djevojka poput junakinje i čitateljice te se, pišući o njima i za njih, vraća određenim problemima i stanjima. Neravnopravan položaj autorice otvara mjesto odgojnoj funkciji suvremene urbane djevojačke proze. Odgojna funkcija⁶ njezin je važan aspekt, a može se ostvarivati na neautoritaran način, slanjem pozitivnih poruka i savjeta adolescenticama koji im mogu pomoći u procesu odrastanja (Webb Johnson 2006: 146). Zgodan primjer odgojnoga djelovanja u suvremenoj hrvatskoj djevojačkoj prozi utjelovljen je u liku netipične majke iz romana *Čuj, Pigi, zaljubila sam se* (2002) Branke Kalauz. Pustit ću ju da se sama predstavi (11):

Ja sam jedna mama. MM – moderna mama. Bez lažne skromnosti. Pod pojmom moderna ponajprije razumijevam: nema zgražanja, nema prigovaranja, nema predavanja, nema savjetovanja, nema zvocanja i nema kvocanja.

Majka se zbog svoga stava i pristupa doima kao kćerina vršnjakinja, ali njezina je neozbiljnost samo površinska, gotovo pragmatična, jer su otvorenost i prijateljski odnos s kćeri najučinkovitija odgojna sredstva. Većina knjige pisana je iz majčine perspektive, što predstavlja prostor za odgojno djelovanje na čitateljicu. Majka, starija i iskusnija, može objektivnije sagledati svoju kći tinejdžericu (u kojoj se može prepoznati čitateljica) i duhovito prikazati neke njezine propuste, nerealna očekivanja, želje i razmišljanja. Lik Pigi, kako se majka zove, koncipiran je kao lik prijateljice savjetnice da bi njezini stavovi doprli do čitateljica. One prihvaćaju i simpatiziraju Pigi ne idući za tim da ih ona podučava jer to čini „na vrlo zanimljiv, nenametljiv i [...] duhovit način“ (Težak 2002: 148). Iako Pigi ne doživljavamo

⁶ „Dječja književnost nije sluškinja ni pomoćnica pedagogije u bilo kojem njezinu smjeru, makar ona, upravo kao književnost i umjetnost, i te kako pridonosi odgoju“ (Crnković i Težak 2002: 8). Nema razloga zašto isto ne bi vrijedilo i za književnost za mladež.

u naglašeno majčinskoj ulozi, ona je s uspjehom izvršava. Po roditeljskoj (majčinskoj!) ulozi razlikuju se *chick lit jr.* engleskoga govornog područja i suvremena hrvatska urbana djevojačka proza. Naime, prepuštene sebi, junakinje iz *chick lit jr.-a* sazrijevaju samostalno donoseći odluke (i griješeći pritom), a mlade djevojke hrvatske književnosti imaju majke prijateljice, savjetnice, tješiteljice kojima se češće ili rjeđe obraćaju. Sama Pigi posjeduje određene osobine junakinje *chick lita*, primjerice može se smatrati polusamohranom majkom jer se njezin muž, ironično nazvan Poglavicom,⁷ pretjerano ne uključuje u kćerin odgoj (75):

– Poglavica će reći zadnju riječ! – zaključujem glasno, a u sebi već čujem rečenicu koju važno izgovara Poglavica nad Poglavicama: „Kako mama kaže!“ I nastavlja čitati novine.

Iako je prikazana obiteljska situacija patrijarhalna i nepoželjna u suvremenome svijetu, za obitelj oslikanu u Kalauzinu djelu ne možemo ustvrditi da je disfunkcionalna poput onih u *chick lit* romanima (usp. Zlatar 2006: 184).

Odgojna uloga često se isprepleće s instruktivnom. Pigi poučava kćer Anči da su „sve te marke, natpisi, skupa odjeća [...] nadomjestak za nešto drugo, a to drugo obično se ne kupuje novcem“ (Kalauz 2002: 29). Didaktičke dionice donose se radi odgojnoga učinka na čitateljice i mogu biti izravne ili pritajene. Stavovi su kritičara i teoretičara književnosti spram didaktičkih dijelova u djevojačkoj prozi različiti. Beth Younger (2009: 89) prenosi da Michael Cart osuđuje odviše detaljan opis Katherineina posjeta Centru za planiranje roditeljstva u djelu *Zauvijek* Judy Blume iz 1975., autorice čiji rad predstavlja temelje *chick lit jr.-a* (Webb Johnson 2006: 146). Unatoč mjestimičnome izravnom poučavanju, detabuizirano, iskreno djelo Judy Blume prožeto je eksplicitnim opisima potrebnim neiskusnim i znatiželjnim čitateljicama. Lik Katherineine bit će blizak neiskusnim djevojkama koje planiraju uskoro se upustiti u spolne odnose s dečkom i djevojkama s malo seksualnoga iskustva koje u vezi s vlastitom spolnošću osjećaju nelagodu. Mlade čitateljice moći će se poistovjetiti s njezinim likom odnosno utješit će ih činjenica da se i druge djevojke susreću s jednakim brigama, kojih se srame i o kojima ne razgovaraju ni s najboljom prijateljicom ili se tek njoj povjeravaju u vezi s tim (Blume 2001: 139):

[...] dok smo se ljubili Ralph [spolovilo, op. C. J.] je postajao sve veći i tvrdi. Skinula sam se dok je Michael promatrao. Ralph je stršio kao da i on gleda. Vodili smo ljubav na otiraču u kupaonici, ali baš kad sam se ja veoma uzбудila, Michael je svršio. Pitala sam se hoće li to među nama ikad biti kako treba.

⁷ Likove Poglavice i Pigi te njihove uloge u obitelji bilo bi zanimljivo detaljnije proučiti iz perspektive feminističke kritike. Pigi Poglavici pakira kovčeg (Kalauz 2002: 68), ali kći se obraća njemu kad joj treba novac (118). Majka vodi čitav proces kćerina odgoja. Je li (privedno) raspolaganje financijama jedina preostala očeva ovlast?

Didaktička se uloga u djevojačkoj prozi ostvaruje i pružanjem negativnoga primjera koji se u pravilu ne odnosi na glavni lik. Judy Blume u svome djelu, primjerice, obrađuje i problem maloljetničke trudnoće promiskuitetne djevojke Sybil. Zanimljiv je instruktivan obrazac pružanje muške perspektive u romanima namijenjenima djevojkama da bi im se pomoglo u razumijevanju muškoga uma, otkrilo što i kako misle momci. Takav uvid u muški um nastoje dati ženski časopisi. Primjerice *Cosmopolitan* nudi čitateljicama odgovore o muško-ženskim odnosima iz muške perspektive u rubrici *Pitajte njega*, a u rubrici *Muška posla* donosi opise muškarčeva ponašanja u obliku tvrdnji, nakon čega slijedi objašnjenje i savjet ženama, na primjer (*Cosmopolitan* 2008: 30):

Prema vama se ponaša kao prema frendovima. [Istaknuto u izvorniku, op. C. J.] Ako ispaljuje eksplicitne komentare ili priča seksi viceve, vjerojatno ispituje koliko daleko s vama može ići. To znači da možda i nema u planu hodanje, jer frajer s ozbiljnim planom praviti će se fin. Barem na početku.

U romanima *Prava ljubav* (1997) Marine Gask i *Dnevnik prve ljubavi* (2007) Silvije Šesto Stipaničić i Ratka Bjelčića pratimo dnevničke zapise obiju strana. Zanimljiv je podatak da je u suautorskom uratku autorica dnevnika ženskoga lika književnica, a da je književnik napisao dnevničke zapise muškoga lika. Njihova je namjera vjerojatno bila pružiti čitateljima vjerodostojnije zapise. Dnevnički zapisi u navedenim djelima ne udovoljavaju svim stilističkim značajkama dnevnika. U oba djela izostaju obraćanje poput *Dragi dnevniče!*, potpis i datum. Pripovijedanje se u *Pravoj ljubavi* prekida u napetome trenutku, primjerice u trenutku Majina pada u lunaparku (Gask 1997: 37):

A onda, dok sam silazila niza stube i razmišljala o toj žalosnoj činjenici, sve se zacrnilo.

Reini i Valovi zapisi nastavljaju se jedan na drugi i u njima su prisutni dijalozi (Šesto Stipaničić i Bjelčić 2007: 128):

Val

„Idemo loviti komade?“, pitao me je Marko telefonom. „Ja sam uvijek za akciju!“, morao sam glumiti frajera da ne izgubim prijatelja. „Onda ponesi kupaće, idemo na bazen!“ Baš kada smo se počeli upucati dvjema curama zastalo mi je srce – ugledao sam kako na bazen ulaze Rea i Vesna. Primijetile su nas i pravile se da nas ne poznaju.

Bilo mi je teško. Kao da mi je za srce netko prilijepio poveću stijenu.

Rea

Mislila sam da prema Valu više ništa ne osjećam. Ali... Ma, tek je prošlo šest dana kako više nismo skupa i još ga nisam preboljela. Kad me je gledao, spuštala sam pogled. Da bi me povrijedio počeo je od sebe raditi kretena pored one dvije sisate glupače! No, ja sam se pravila da me to ne zanima, iako sam stalno kradomice pogledavala što radi.

Morat ću ga preboljeti!

Opisana odgojna funkcija razlikuje suvremenu urbanu djevojačku prozu od ženske koja „nije u namjeri edukativna“ (Zlatar 2006: 186). Unatoč postojećim razlikama, držim opravdanim smatrati potencijalnu djevojačku prozu pandanom suvremene urbane ženske fikcije u književnosti za mladež.

Teorijsko opravdanje urbane djevojačke proze i određivanje njezina položaja spram istovrsnih književnih žanrova za odrasle još ne znači njezino postojanje. Ovim radom ne želi se pod svaku cijenu svrstati određena djela hrvatske književnosti za mladež u spomenutu kategoriju djevojačke fikcije. Međutim, kao što bi takav postupak predstavljao „brzopleti pokušaj uklapanja u svjetske trendove ili pak olako shvaćanje rodne klasifikacije“ (Pogačnik 2005), odbijati mogućnost postojanja takvoga tipa proze također bi bilo nepromišljeno i neopravdano.

Pozadinu *chick lit* književnosti i urbane djevojačke proze čine brojne sastavnice ženske i djevojačke kulture: moda, odjeća, šoping, kozmetika, tijelo, ženski časopisi i dr. Iako bi se svakome od tih aspekata mogli posvetiti posebni radovi, u okviru ovoga rada prvenstveno me zanima bez čega ne bi postojala djevojačka proza. Nakladnici su u Hrvatskoj već dvadesetih godina prošloga stoljeća prepoznali djevojačke interese i ponudili im odgovarajuće književne naslove. Djevojke, još seksualno neiskusne (odnosno neudane), tražile su „sentimentalno pripovijedanje“ (Majhut 2011: 90). Spomenuta sastavnica, premda donekle modificirana, a svakako neopterećena pejorativnim značenjem pridjeva „sentimentalan“, odlika je i suvremene djevojačke književnosti. Verzije *chick lita* za žene i djevojke te urbana ženska i djevojačka proza sadrže barem sporednu romantičnu radnju (Webb Johnson 2006: 150). Iako romantična komponenta ne može biti *differentia specifica* djevojačke proze, njezin je glavni, neizostavni dio.

Junakinje su suvremene hrvatske urbane djevojačke proze, primjerice, Zlatka koja se pita je li se zaljubila (Pilić, 2006), Maša koja se pita što joj se to događa (Pilić, 2007), Rea o čijoj prvoj ljubavi čitamo iz njezinih dnevnčkih zapisa (Šesto Stipaničić i Bjelčić, 2007) te zaljubljiva Anči (Kalauz, 2002). Naslovi gotovo svih djela nagovještaju ljubavnu tematiku, kao što se u gotovo svima pripovijeda u prvoj osobi, iz ženske perspektive, što su značajke tinejdžerskih romanci (Younger 2009: 74) i urbane ženske (i djevojačke) proze (Zlatar 2006: 185).

Junakinje se po dobi i osobinama uklapaju u tipske okvire junakinje *chick lit jr.-a*: imaju između trinaest i osamnaest godina (točnije trinaest ili četrnaest), pametne su, hrabre, znaju se postaviti (nije nužno), nisu depresivne i ustrajat će kad im se dogode loše stvari (Webb Johnson 2006: 142).

Sve su junakinje odlične učenice i bave se barem jednom slobodnom aktivnošću (Šesto Stipaničić i Bjelčić 2007: 86-87):

Još jedna petica u mojoj kolekciji! Sutra je zadnji dan nastave, a na mojoj stranici imenika zrcale se same petice! Sve mi polazi za rukom: škola, Val, ples...

Drugi je primjer iz romana Sanje Pilić *Jesam li se zaljubila?* (2006: 87-88):

Osjećam da postojim zahvaljujući školi, učenje me, zapravo, usređuje. Kad sam napisala glasovir bila sam iznenađena koliko mi se svidio. I sada, kad mi je postalo naporno svirati jedan sat pa i više dnevno, još uvijek ga volim.

Ipak, ponekad se i njima sve 'nakupi' kao junakinjama verzija za odrasle (Kalauz 2002: 54-55):

Četrnaestogodišnjakinja u poslu do grla. Kao zaprežno tegleće ždrijebe, da ne kažem magare. Redovita škola, glazbena škola, tenis, ritmika, škola stranih jezika, DOD iz matematike, dobrovoljni rad u društvu za pomoć starijima i onemoćalima, ekolozi, planinari, plivanje...

Pa kada ti to sve stigneš? Kada stignem? Stignem! Ali ljubav trpi.

[...]

Ja prestajem biti ljudsko biće! Ja postajem robot!

Veza s odraslim verzijama istovrsnih djela nedvojbeno se uspostavlja rečenicom „Pa kada ti to sve stigneš?“ koja je ujedno parafraza naslova *chick lit* romana Allison Pearson (2003).

Djevojčice (djevojke) neodoljivo podsjećaju na starije istovrsne junakinje, primjerice nezadovoljstvom i nesamopouzdanjem u vezi sa svojim izgledom, kao primjerice u romanu *Što mi se to događa?* (Pilić 2007: 30-31):

Noge – prekratke.

Grudi – premale.

Bradavice na grudima – presitne.

Vrat – prekratak.

Ramena – preglomazna.

Struk – preširok.

Slično je i u sljedećem primjeru (Kalauz 2002: 79):

Ulazim u kuću ruku prepunih vrećica s hranom, Anči u kupaćem kostimu ispred zrcala. Faca na rubu plača.

– Pigi, vidiš li ti na što ja sličim?

Vidim skladno, vitko tijelo četrnaestogodišnje djevojčice koje je po mojim kriterijima čak malo i premršavo.

[...]

– Na, na... Za to nema riječi. Gle sala, špeka! Gle celulita! [...]

Unutarnji Zlatkin monolog koji se odnosi na odnose sa suprotnim spolom kao da nam dočarava mlađu sestru Bridget Jones (Pilić 2006: 49):

Nisam mogla složiti rečenicu s više od dvije riječi. Grozno. Savršeno jezivo. Sjedila sam pokraj muškarca i nisam znala što ću. Još je pričao o frizuri! Kakve glupe frizure i

šišanja! Ja sam pametna cura, jedva gledam MTV i ne kužim se u modu, čitam knjige, čak i lektiru. Zapravo sam obična štreberica. Ups! Živčana!

Sjetimo se kako se u romanu *Dnevnik Bridget Jones* iz 1996. naslovna junakinja osjećala u vezi s razgovorom s Markom Darcyjem na Uninu novogodišnjemu druženju (Fielding 2001: 19):

Nervozno sam brbljala kako Una i mama ne bi pomislile da sam toliko nesposobna u društvu s muškarcima da ne mogu razgovarati čak ni s Markom Darcyjem.

Već iz nekoliko citata može se vidjeti da su ljubav i odnosi sa suprotnim spolom problemi koji muče sve junakinje djevojačke proze. Ljubavne su priče različite. Anči se stalno zaljubljuje u drugoga dečka. Česte promjene simpatija ukazuju na nestalnost uvjetovanu junakinjinom dobi, ali i upućuju na vezu s *chick litom* kojemu je svojstven „element *privremenog ili relativnog*“ (usp. Zlatar 2006: 184).

Romantičan koncept ljubavi preuzet iz ‘ljubića’ u većoj mjeri nego u ostalim djelima zadržan je u romanu *Čuj, Pigi, zaljubila sam se*. Anči u novogodišnjoj noći, nakon dotjerivanja „točno po pravilima kojima su bili krcati svi ženski časopisi“ (Kalauz 2002: 88), doživljava romansu s Filipom, čiji je lik usporediv s muževnim i autoritativnim, ali istovremeno nježnim muškarcem tradicionalnih ljubića (usp. Lukić, 1995). Filip je popularan lik, „srdačan, razgovorljiv, duhovit“ (Kalauz 2002: 92), kontradiktoran poput junaka ljubića jer je veliki frajer, a slavi Novu godinu sa sestričnom i njezinim prijateljima, koje uglavnom ne poznaje, umjesto sa svojim *cool* društvom. Ančina romantična koncepcija ljubavi uvjetovana je ponajviše majčinim izmišljenim, intertekstualnim i stvarnim pričama. Iako roman zadržava i raniji romantičan koncept ljubavi, realizacija odnosa s dečkima suvremena je. Anči i Filip provode jednu noć zajedno, a njihova aktivnost nije negativno konotirana. Mladenačka kultura poznaje socijalno prihvatljivo ponašanje u obliku jednonoćne aktivnosti, tzv. brijanje (*hookup*) koje uključuje intimnost s nepoznatom osobom (od poljupca do spolnoga odnosa) (usp. Gusrang 2008: 509). Anči, u skladu sa svojim godinama, s Filipom izmjenjuje samo poljupce i Filip se više ne pojavljuje kao njezin partner. Ipak, njihov rastanak nije sasvim u skladu sa suvremenim konceptom neobaveznoga intimnog druženja: obećavaju si pisati, ostati u kontaktu.

Maša, junakinja romana *Što mi se to događa?* doživljava ljetnu ljubav s Markom. U nju je zaljubljen i najbolji prijatelj Tomislav koji joj šalje poruke praveći se da je netko drugi.

Zlatka iz romana *Jesam li se zaljubila?* možda je najzanimljiviji i junakinjama *chick lita* najbliži lik. Gajeći u početku ironičan stav spram ponašanja zaljubljenih djevojčica i žena, podsjeća na iskusnu, pametnu ženu (Pilić 2006: 17):

[...] I Ljiljica je zatreptala okicama.

– Naravno – rekla je.

A ja sam pomislila kako su djevojčice glupe.

Otišla sam u kino sa Šteficom. Gledale smo film *Ljubav sve oprašta*. Nakostriješila sam se na sâm naslov. Glavni glumac zezao je jednu žensku do mile volje, a ona ga je voljela... Čak joj je podmetnuo miša u kupaonicu. Štefica je grickala, prvo kokice, drugo sjemenke, treće karamele. Gotovo mi je pozlilo dok sam je promatrala. Imala je zanesenu facu i teleći pogled.

Jasno, promjena nastupi kad se ona zaljubi (65):

Stalno sam ismijavala Šteficu, a sad mi se događa sve što se i njoj događalo. Mislim na Tomu i kako da ga osvojim. Počela sam se uređivati, promijenila frizuru, napravila rep i podigla šiške da mi ne skrivaju lice. Nabavila sam, tj. uzela mamina sjenila, stavljam na obraze rumenilo, sve da se tobože ne vidi da se šminkam, a šminkam se.

Doduše, Zlatka je i dalje pametna djevojčica sa svojim stavom, ali njezine želje više ne odgovaraju njezinim čvrstim uvjerenjima (88):

[...] još uvijek mislim da su cure blesave kad pate ili previše razmišljaju o dečkima – mada sam i ja sada u toj kategoriji.

U djelu veliku zanimljivost i odmak od tradicionalnih romansi, odnosno pomak prema *chick litu*, čini nebjakovit, realističan kraj. Zlatka ne ostaje s prekrasnim Tomom, nego on poslije ima jako lijepu djevojku Žanetu, a Zlatka poslušna majčin savjet (93):

Samo budale budu zaljubljene u ideju o ljubavi, a malo pametniji primjerci ljudske vrste zaljubljuju se u one koji im ljubav uzvraćaju.

Zlatka sazrijeva, „prihvća činjenicu da je dječak u kojega je bila zaljubljena izabrao drugu“ (Težak 2007: 156). Drugim riječima, poput junakinje *chick lita*, ona svoje ciljeve prilagođava stvarnosti (usp. Zlatar 2006: 184).

Ljubav Ree i Vala, opisana u *Dnevniku prve ljubavi*, također je bliska klasičnoj romansi. Mistična je i nerealna, prožeta nesporazumima (usp. Lukić 1995). Val je poslao poruku nasumično, a primateljica ne samo da živi u istome gradu kao on, nego je njegova vršnjakinja i k tome srodna duša (Šesto Stipaničić i Bjelčić 2007: 17):

Rea

Pitala sam se bi li Val htio čuti moj glas kao što bih ja htjela čuti njegov.

Zaključila sam po sebi kako bi me sigurno htio upoznati i popričati sa mnom. Da, da, da...! No, trenutak kasnije oduševljenje je splasnulo pretvorivši se u zabrinutost. Što ako će Val suditi o meni po mojem glasu, a on mu se ne sviđi? I onda odluči nikad mi se više ne javiti?

Utipkala sam: „Nemoj se ljutiti, ali – ne!“

Val

„Ona ne želi razgovarati sa mnom! Ja joj se uopće ne sviđam, a nadao sam se da sam joj drag barem upola onoliko koliko je ona draga meni. [...]“

Rea je, kao i Anči, određena literaturom, odnosno drugim ženskim žanrovima (53, 97):

Val je isti kao i drugi! Samo misli na seks! Dobro da sam odgledala puno ljubavnih filmova.

[...]

Ustala sam sa stolice i odložila ljubić.

Odmak od tradicionalnoga ljubića vidljiv je u uplitanju treće osobe u ljubavnu priču. Rea je prevarila Vala s Igorom koji živi gdje i njezin djed, koketira s njim iako je zaljubljena u Vala. Reina nesigurnost prisutna u citatu upućuje na *chick lit*. U romanu Silvije Šesto Stipaničić i Ratka Bjelčića iskorištena je i mogućnost internetske komunikacije zahvaljujući kojoj mladi mogu postavljati intimnija pitanja i biti otvoreniji nego uživo (usp. Gusrang 2008: 510).

Iako su različite, priče prezentirane u analiziranim djelima povezane su srodnim motivima i osobitostima koje ih čine djevojačkom prozom. Tema ljubavi povezana je s prvim poljupcem (Pilić 2006: 106-108):

Dignuo je ruku i dodirnuo mi kosu. Jedva sam se snašla, a već su njegove usnice bile na mojima. Suhe, pomalo tvrde. Ja sam svoje stisnula, ali Mario se naginjao sve više. Otvorila sam ih sasvim malo da bih došla do daha – nedostajalo mi je zraka – a već je Marijev jezik klizio niz moje zube. Bljak, pomislila sam, to je to, to je to, ne smijem biti nepristojna. Još sam se neko vrijeme pravila da se razumijem u ljubljenje, ali to što mi se događalo, nije mi se sviđjelo. Mario se odmaknuo i pogledao me, a ja sam osjećala da nije pametno obrisati usta.

Za razliku od junakinja *chick lita* glavni likovi verzija za djevojčice i djevojke uglavnom su neiskusni kad su u pitanju odnosi sa suprotnim spolom. Često, međutim, protagonistice imaju iskusnije prijateljice (Webb Johnson 2006: 150), kao u sljedećim primjerima (Pilić 2006: 95, 86):

– Zdenka ima dečka koji ide u srednju školu, ali nju se ne usudim pitati da ne vidi koliko ne znam...

[...]

– Ispričaj mi sve – zamolila me Jolanda i naručila kroasan.

– Pa, ovaj, on je divan. I napokon sam se poljubila. Prvi put, ako ne računam Petra.

– I, kako se ljubi?

Skoro sam pala sa stolice čuvši pitanje.

– Dobro – rekla sam zbunjeno.

– Jako otvara usta? – upitala me.

– Molim?

– Ima mnogo sline?

– Jolanda, ti si luda. Kakva su to pitanja?

- Ma, obična. Ja ne volim kad dečko jako otvara usta.
- A, s koliko si se njih do sada ljubila?
- S trojicom. Zato i pitam.
- Ti si napredna!

Do kraja djela i protagonistice steknu iskustvo. Rea je na početku odbijala ljubljenje, a na kraju neizravno govori da je zadovoljna što mu se prepustila (Šesto Stipaničić i Bjelčić 2007: 188):

U trenutku odbrojavanja do Nove, Vesna i Marko su se poljubili. I dugo su se ljubili. Nisu bili jedini!

Chick lit jr., kao dio književnosti za mladež, poput brojnih filmova, prikazuje likove do njihove mature (Webb Johnson 2006: 149), a djela suvremene hrvatske urbane djevojačke proze obično završavaju okončanjem osnovnoškolskoga obrazovanja (Kalauz 2002: 143):

– Evo, tata i ja poklanjamo ti knjigu za uspješan uspjeh u svih osam razreda osnovne škole. Sve same petice! Čestitamo!

Što se, dakle, može zaključiti u vezi s hrvatskom urbanom djevojačkom prozom?

Prvo, u hrvatskoj djevojačkoj književnosti prevladavaju djela namijenjena osnovnoškolcima, tj. predadolescenticama (od 10 do 11 ili 12 godina) i djevojčicama (djevojkama) u razdoblju rane adolescencije (od 12 do 14 godina).⁸ Junakinje razmatranih djela mlađe su tinejdžerice, međutim već spominjana ograničena ponuda naslova sugerira da dob implicitnih i stvarnih čitateljica treba uzeti elastično. Tako čitateljice razmatranih djela mogu biti i *tweens* u dobi od osam do dvanaest godina koje više nisu sasvim mala djeca, ali još nisu ni tinejdžerice (usp. Cook i Kaiser 2008: 584).

Druga činjenica odnosi se na tematsku orijentaciju djela i proizlazi iz prvoga zaključka. Budući da su djela namijenjena mlađoj publici, središnja tema ljubavi uglavnom se svodi na problem prve zaljubljenosti i prvoga poljupca.

⁸ U psihološkomedicinskoj literaturi nalazi se sljedeća podjela adolescencije: „Najčešće se ističu faza preadolescencije, rane, srednje i kasne adolescencije, te postadolescencije ili mlade odrasle dobi, a koje se odnose na dobno vezane razlike u biološkom, socijalnom i kognitivnom ponašanju adolescenata“ (Rudan 1999: 212). Razdoblje preadolescencije odnosi se na dob od deset do jedanaest, dvanaest godina, a često ga karakterizira popuštanje u učenju, nemirnost i grubost dječaka, izbjegavanje druženja s vršnjacima suprotnoga spola, potiskivanje djetinje spolnosti kod djevojčica. Rana adolescencija obuhvaća razdoblje od dvanaeste do četrnaeste godine. U toj fazi djeca (mladi) biraju prijatelje prema osobinama koje bi sami željeli posjedovati, a prijateljstva su erotski obojena. Za fazu srednje ili prave adolescencije koja traje od petnaeste do sedamnaeste godine značajno je heteroseksualno nalaženje partnera. Faza kasne adolescencije traje od osamnaeste do dvadesete ili dvadeset prve godine i unutar nje odvijaju se konačni koraci prema trajnoj bliskoj heteroseksualnoj vezi, a postadolescencija, koja podrazumijeva usklađivanje sastavnih dijelova osobnosti, do dvadeset četvrte ili pete (212-220). Unatoč poteškoćama s kojima se može susresti podjela temeljena na psihoanalitičkoj teoriji, za potrebe rada moguće ju je prihvatiti.

Treći zaključak odnosi se na ‘prazan’ prostor suvremene hrvatske urbane djevojačke proze namijenjene starijoj publici. Za prave adolescentice u našoj književnosti još ne postoji kultno otvoreno djelo poput *Zauvijek* Judy Blume. Domaća književnost u pravilu prati, kao što je rečeno, djevojku do kraja osnovnoškolskoga obrazovanja, do njezina prvoga poljupca i vraća se odrasloj ženi. To, naravno, ne znači da nema iznimaka. Primjerice, spisateljica Silvija Šesto Stipaničić autorica je romana *Debela* (2002) u kojemu je glavni lik petnaestogodišnja gimnazijalka Lada. Roman tematizira i detabuizira brojne probleme: debljinu, nezadovoljstvo izgledom, spolnost, mladenačku trudnoću, homoseksualnost, ovisnosti, roditeljske svađe, preljub. Među njima su i problemi koji se na motivsko-tematskoj razini ne javljaju u djelima djevojačke proze namijenjenim mlađim čitateljicama. Iako se može zaključiti da je naša djevojačka književnost u pravilu još sramežljiva kad je ženski spolni užitak u pitanju, s pojavom *Debele* naslućuju se promjene. Doduše, i u njoj se ženska spolnost povezuje sa stidom, ali donosi eksplicitne opise koji nisu uobičajena pojava u kontekstu suvremene hrvatske urbane djevojačke proze (2007: 152):

Dobro. Ovo ću ispričati samo jednom, jer se to i dogodilo samo jednom. Prvi put. Legao je na mene i polako mi desnom rukom skidao one moje čipkaste gaćice. Cijelo to vrijeme smo se ljubili. Ja sam ga zagrlila i osjećala dotad neviđenu milinu klizeći rukama po njegovoj mekanoj koži. Kad je skinuo moje gaćice, skinuo je i svoje, no to je učinio nekako brže, mogli bismo reći i bez milosti. Jedini odjevni predmet koji je ostao ispod plahte bio je moj grudnjak. Sada sam i ja već bila iskusna po tom pitanju i ostavila sam na trenutak njegova leđa i zagrljaj i jednostavno ga otkopčala, povukla sa sebe i bacila na pod. Koja scena! Ludilo! Sada je bila činjenica: Zlatko i ja goli u krevetu!

Četvrto je opažanje u uskoj vezi s trećim: neispunjen prostor književnosti za djevojke srednjoškolske dobi, koje zanimaju kompleksniji muško-ženski odnosi i prvi spolni odnos, nakladnici popunjavaju djelima prijevodne književnosti. Primjerice, Algoritam je izdao djela Cecily von Ziegesar, Meg Cabot i Ann Brashares.

Može li se objasniti nepostojanje hrvatske djevojačke književnosti za prave adolescentice, srednjoškolke?

Potpun i točan odgovor ne može se dati bez proučavanja, tek se mogu iznijeti i razmotriti pretpostavke. Moglo bi se postaviti hipotezu da ne postoje čitateljske potrebe⁹ za takvom vrstom proze. Djevojačka proza namijenjena mlađim čitateljicama razvijena je jer djela namijenjena osnovnoškolcima potencijalno ulaze u školsku lekturu i u čitanke s obzirom na to da se u osnovnoj školi provodi tematski pristup književnosti. S obzirom na to da u srednjoj školi vlada povijesni

⁹ Stvaranje čitateljskih potreba složeno je pitanje koje se ovdje ne može opsežnije tematizirati.

pristup književnosti, gotovo i nema načina da suvremeno djelo uđe u nastavne programe. U praksi se uglavnom ne stigne realizirati čitav program s maturantima kojima nastava ranije završava. Što je još važnije, srednjoškolski programi nastave književnosti u pravilu ne obuhvaćaju književnost za mladež. Preostaju, dakle, jedino srednjoškolke koje čitaju u slobodno vrijeme, a njima su na raspolaganju prijevodna književnost za mlade i odrasle te domaća književnost za odrasle. Srednjošolkama se nude suvremena urbana ženska književnost (ako mogu ovladati djelima ruskoga realizma ili avangardnim djelima, imaju potrebne recepcijske sposobnosti i za tu vrstu proze), da i ne spominjemo konzumaciju ostalih ženskih žanrova poput časopisa. Interes adolescentica prema djelima za odrasle može se obrazložiti Majhutovim zaključkom o usmjerenosti djevojaka na budućnost.¹⁰

Na temelju iznesenih spoznaja moguće je postaviti terminološko pitanje u vezi s prozom namijenjenom neodrasloj ženskoj publici. Obuhvaća li pridjev „djevojačka“ sve likove i (implicitne i stvarne) čitateljice? Također, valja propitati polaznu pretpostavku da djevojačka književnost pripada književnosti za mladež. Odnosi li se na djevojke od dvanaest do osamnaest godina (Težak 2008: 249), tvrdnja je donekle neproblematična, međutim pomicanje dobne granice naniže može dovesti do protezanja na dječju književnost ili prijelaza u nju. Kategorizacija je nezahvalan posao zbog pojedinčeva individualnoga razvoja, njegovih recepcijskih mogućnosti, čitateljskih i životnih interesa (250) i iskustava, posebice u slučaju ženske književnosti kad su motivsko-tematske jedinice jednake bez obzira na to radi li se o djevojčici, djevojci ili ženi.

Popis literature

Primarna literatura

- Blume, Judy. 2001 [1975]. *Zauvijek*, prev. Mirna Čubranić. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Fielding, Helen. 2001 [1996]. *Dnevnik Bridget Jones*, prev. Duška Gerić Koren. Zagreb: Fidas.
- Gask, Marina. 1997 [1996]. *Prava ljubav*, prev. Ljiljana Šćurić. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Kalauz, Branka. 2002. *Čuj, Pigi, zaljubila sam se*. Zagreb: Školska knjiga.
- Pearson, Allison. 2003 [2002]. *Kad sve to stigne?: komedija o neuspjehu, tragedija o uspjehu*, prev. Duška Gerić Koren. Zagreb: Naklada OceanMore.
- Pilić, Sanja. 2006. *Jesam li se zaljubila?*. Zagreb: Mozaik knjiga.
- Pilić, Sanja. 2007. *Što mi se to događa?*. Zagreb: Mozaik knjiga.

¹⁰ Majhutova analiza dobnoga određenja implicitnih čitateljica djela nakladničkih cjelina dvadesetih godina dvadesetoga stoljeća pokazala je da su čitateljice u pravilu mlade od junakinja, usmjerene „isključivo na budućnost“, „okrenute otkrivanju do tada skrivenih dijelova svijeta, kao i vlastite unutrašnjosti koja iznenada postaje drugačija zbog promjena interesa, nagona“ (Majhut 2011: 95). Usmjerenost na budućnost, smatra, značajka je koja proizlazi iz tadašnjega stupnja razvoja književnosti za mladež (*ibid.*).

- Šesto Stipaničić, Silvija. 2002. *Debela: keks, čips & ljubavna bol*. Zagreb: Školska knjiga.
- Šesto Stipaničić, Silvija i Ratko Bjelčić. 2007. *Dnevnik prve ljubavi*. Zagreb: Naklada Semafora.

Sekundarna literatura

- Bagić, Krešimir. 2002. "Kratka priča devedesetih". U: *Zbornik Zagrebačke slavističke škole 2001*, ur. Stipe Botica, 42-56. Zagreb: Filozofski fakultet, Zagrebačka slavistička škola.
- Cosmopolitan* (hrvatsko izdanje). 2008. (3).
- Cook, Daniel Thomas i Susan B. Kaiser. 2008. „Tweens“. U: *Girl Culture: An Encyclopedia*, ur. Claudia A. Mitchell i Jacqueline Reid-Walsh, 584-587. Westport Connecticut, London: Greenwood Press.
- Crnković, Milan i Dubravka Težak. 2002. *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje.
- Eccleshare, Julia. 2005. „Teenage Fiction: Realism, Romances, Contemporary Problem Novels.“ U: *International Companion Encyclopedia of Children's Literature*, ur. Peter Hunt, 383-392. London i New York: Routledge.
- Felski, Rita. 1995. *The Gender of Modernity*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Grdešić, Maša. 2003. „Dnevnik Bridget Jones: pokušaj reforme ružičastog geta.“ *Quorum* 19 (2): 178-202.
- Grdešić, Maša. 2006. „Seks i grad – (a)političnost ženskih žanrova.“ *Hrvatski filmski ljetopis* 12 (46): 32-42.
- Grosman, Meta. 2010 [2004]. *U obranu čitanja: čitatelj i književnost u 21. stoljeću*, prev. Anita Peti-Stantić. Zagreb: Algoritam.
- Gusrang, Jamie L. 2008. „Romantic Relationships U: *Girl Culture: An Encyclopedia*, ur. Claudia A. Mitchell i Jacqueline Reid-Walsh, 509-511. Westport, Connecticut, London: Greenwood Press.
- Laplanche, Jean i Jean-Baptiste Pontalis. 1992 [1967]. *Rječnik psihoanalize*, prev. Radmila Zdjelar i Boris Buden. Zagreb: August Cesarec i Rijeka: Naprijed.
- Lukić, Jasmina. 1995. „Ljubić kao arhetipski žanr, proza Dubravke Ugrešić.“ Centar za ženske studije Beograd. <http://zenskestudie.edu.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=162> (pristup 24. listopada 2010).
- Majhut, Berislav. 2011. „Djevojačkim srcima: nakladničke cjeline iz dvadesetih godina dvadesetog stoljeća.“ *Književna smotra* 43 (161-162, 3-4): 89-103.
- Maljković, Zoran. 2008. „Bilješka urednika.“ *Kolo* 18 (3-4): 333-335.
- Nemec, Krešimir. 2002. „Hrvatska književnost devedesetih.“ U: *Zbornik Zagrebačke slavističke škole 2001*, ur. Stipe Botica, 35-41. Zagreb: Filozofski fakultet, Zagrebačka slavistička škola.
- Pogačnik, Jagna. 2005. „Postoji li u Hrvatskoj 'chick-lit'?“ *Moderna vremena Info*. <<http://www.mvinfo.hr/izdvojeno-tema-opsirnije.php?ppar=309>> (pristup 3. listopada 2011).
- Rudan, Vlasta. 1999. „Razvoj ličnosti. Adolescencija.“ U: *Psihološka medicina*, 212-222. Zagreb: Golden marketing.
- Simić, Mima. 2004. „Teen i kreacija ženskog identiteta.“ *Quorum* 20 (2): 210-235.
- Težak, Dubravka. 2002. „Ljubav, nikada dosadna tema.“ U: Kalauz, Branka, *Čuj, Pigi, zaljubila sam se*, 147-149. Zagreb: Školska knjiga.
- Težak, Dubravka. 2007. *Kratki prikazi*. Zagreb: Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade.
- Težak, Dubravka. 2008. „Dvije spisateljice romana za mlade odrasle.“ *Kolo* 18 (3-4): 249-261.

- Webb Johnson, Joanna. 2006. „Chick Lit Jr.: More Than Glitz and Glamour for Teens and Tweens.“ U: *Chick Lit: The New Woman's Fiction*, ur. Suzanne Ferriss i Mallory Young, 141-157. New York: Routledge.
- Younger, Beth. 2009. *Learning Curves: Body Image and Female Sexuality in Young Adult Literature*. Lanham, Maryland, Toronto, Plymouth, UK: The Scarecrow Press, Inc.
- Zlatar, Andrea. 2006. „Tendencije chicklita u suverenoj hrvatskoj književnosti.“ U: *Raslojavanje jezika i književnosti: zbornik radova 34. seminara Zagrebačke slavističke škole*, ur. Krešimir Bagić, 183-191. Zagreb: Filozofski fakultet, Zagrebačka slavistička škola, Hrvatski seminar za strane slaviste.

Corinna Jerkin

Rijeka, Croatia
Rijeka, Kroatien

Contemporary Croatian Urban Girls' Fiction

The paper analyzes four recent Croatian young adult novels; i.e. Jesam li se zaljubila? (Have I Fallen in Love?) and Što mi se to događa? (What is Happening to me?) by Sanja Pilić, Čuj, Pigi, zaljubila sam se (Listen, Pigi, I Fell in Love) by Branka Kalauz and Dnevnik prve ljubavi (The Diary of a First Love) by Silvija Šesto Stipaničić and Ratko Bjelčić. The novels are framed within women's genre and in the sub-genre of "girl" culture. The paper demonstrates that Croatian young adult literature has similar themes to those of adult novels which are part of contemporary Croatian urban female prose, or a kind of national chick lit. It also establishes differences between the adult-oriented women's genres and urban girls' fiction, such as clear educational intentions, the role of the mother's character, etc. An unavoidable link of all girls' and female writings is romance and therefore the greatest attention is paid to the thematic elements related to love affairs. The paper substantiates the existence of contemporary Croatian urban fiction intended for girls of pre-adolescent and younger adolescent age, and describes the specific features of the genre.

Keywords: chick lit (jr.), young adult literature, romance, Croatian contemporary fiction, girls' fiction, women's genres

Zeitgenössische kroatische urbane Mädchenprosa

Im Beitrag werden vier kroatische jugendliterarische Werke (Jesam li se zaljubila? und Što mi se to događa? von Sanja Pilić, Čuj, Pigi, zaljubila sam se von Branka Kalauz und Dnevnik prve ljubavi von Silvija Šesto Stipaničić und Ratko Bjelčić) besprochen. Die Romane werden im Kontext der Mädchenkultur aus der Perspektive der Frauengenrestudien analysiert. Dabei wird festgestellt, dass es in der kroatischen Jugendliteratur Werke gibt, die jenen aus dem Bereich der Erwachsenenliteratur entsprechen, die der zeitgenössischen kroatischen urbanen Frauenprosa gehören, bei der es sich um spezifische einheimische chick lit handelt. Ein unvermeidlicher Bestandteil aller solchen Werke ist die romantische Handlung, in deren Rahmen der Liebetheematik die größte Aufmerksamkeit gewidmet wird. Anhand der von diesem Standpunkt aus durchgeführten Analyse vorgenannter Werke wird die Schlussfolgerung gezogen, es handle sich dabei um Texte aus dem Bereich der zeitgenössischen kroatischen urbanen Mädchenprosa, welche den Schulmädchen gewidmet sind. Infolgedessen werden im Beitrag die Einsatzmöglichkeiten von chick-lit in kroatischer (Kinder-) und Jugendliteratur hinterfragt bzw. ihre Verwirklichung durch erforderliche Anpassungen und Umgestaltungen beschrieben.

Schlüsselwörter: chick lit (jr.), Jugendliteratur, Liebetheematik, zeitgenössische kroatische Prosa, Mädchenprosa, Frauengenres